

Секція 3 Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти

Попович А.С.,

*доктор педагогічних наук, доцент кафедри української мови
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область)*

**МЕТОДИЧНО-СТИЛІСТИЧНА ПІДГОТОВКА
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ**

Нова парадигма вищої освіти України вимагає сформувати модель фахівця, затребуваного на ринку праці й спроможного працевлаштуватися [3, с. 19]. Ключовими поняттями цієї освітньої парадигми є компетентності й результати навчання. Ключовими поняттями цієї освітньої парадигми є компетентності й результати навчання. Сучасний етап розвитку методики навчання в закладах вищої освіти висуває нові вимоги до визначення мети навчання. Змінюються акценти з отримання комплексу знань на компетентнісний підхід до освіти, тому основним результатом освітньої діяльності стає формування компетентностей. Основне завдання вищої школи – розвивати компетентності студентів, потрібні для академічної, професійної або професійно-технічної сфери [1, с. 11]. Важливим стає не лише засвоєння студентами системи знань, а й здатність їх використовувати, надто в нових умовах. Увагу звернено на підвищення особистісного потенціалу майбутніх учителів-словесників, їхній досвід самостійно й творчо розв'язувати проблеми. Випускники педагогічних закладів вищої освіти мають бути конкурентоспроможними, затребуваними, мобільними, готовими до саморозвитку й самовдосконалення.

Стилістична компетентність – вагомий складник лінгвістичної компетентності майбутніх учителів української мови і літератури (рис. 1). Основою стилістичної компетентності є знання про стилістичні можливості мовних засобів і закономірності їх уживання в різних мовленнєвих ситуаціях.

Секція 3 Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти

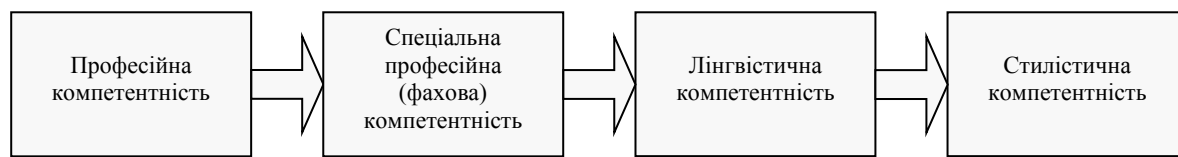

Рис. 1. Стилістична компетентність в ієрархії професійної компетентності майбутнього вчителя української мови і літератури

Аспекти формування стилістичної компетентності охарактеризовані в працях багатьох дослідників, зокрема суб'єктами їхньої уваги були учні середньої ланки (І. Нагрибельна), старшокласники (Г. Атласова, О. Корякіна, І. Кучеренко), студенти (М. Бодоньї, О. Вовк, І. Головчанська, Л. Кантейкіна, Л. Ліннікова, О. Мількевич, А. Приймак, А. Сапарбаєва, Ю. Слободська, О. Ульянова) та інші.

Стилістична компетентність майбутнього вчителя української мови і літератури – багатокomпонентна й динамічна здатність особистості, що є результатом навчання стилістики української мови, зокрема засвоєння знань зі стилістики, оволодіння стилістичними вміннями й навичками, наявність мотиваційно-ціннісного ставлення й поведінкових норм, а також досвіду їх застосування під час конструювання стилістично довершеного тексту в усній і писемній формах, використання мовних засобів відповідно до мети, умов й цільових настанов спілкування, здійснення науково-дослідницьких пошуків і майбутньої педагогічної діяльності. На підставі аналізу наукових студій, власного досвіду науково-педагогічної діяльності й проведеного дослідного навчання за діяльнісними ознаками в структурі стилістичної компетентності вирізняємо такі складники, як мовний, мовленнєвий, комунікативний, самоосвітній, науково-дослідницький, методичний [2, с. 199-213].

Під *методично-стилістичною підготовкою* розуміємо процес набуття студентами знань, умінь і навичок із методики викладання стилістики в закладах загальної середньої освіти. Результатом цієї підготовки є готовність студентів

Секція 3 Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти

здійснювати діяльність учителя української мови щодо викладання стилістики в основній і старшій ланці закладів загальної середньої освіти.

У методично-стилістичній підготовці майбутніх учителів української мови і літератури виокремлюємо інформаційно-теоретичний, кумуляційно-методичний, професійно-діяльнісний, поглиблювально-накопичувальний і дослідницький етапи.

Інформаційно-теоретичний етап передбачає засвоєння студентами предметних знань із дисципліни «Стилiстика української мови», зокрема оволодіння основними поняттями й категоріями стилістики та набуття вмінь і навичок зі стилістики. Вартісним є перспективний розгляд методичних аспектів вивчення стилістичних питань у закладах загальної середньої освіти через введення їх у плани практичних занять зі стилістики, а також виконання вправ зі шкільних підручників

Кумуляційно-методичний етап – опанування методичних аспектів навчання стилістики української мови в закладах загальної середньої освіти на заняттях із дисциплін «Методика навчання української мови» і «Методика навчання української мови в старших класах».

Професійно-діяльнісний етап реалізується в процесі поетапного проходження майбутніми учителями-словесниками виробничих (педагогічних) практик в закладах загальної середньої освіти, метою яких є вироблення в студентів уміння навчати учнів на основі набутих знань зі стилістики української мови, методики навчання української мови, педагогіки, психології, лінгвістичних дисциплін; правильно організовувати процес вивчення стилістичних тем на уроках; формувати потребу вдосконалювати свою спеціальну фахову й педагогічну (методичну) майстерність.

В аспекті нашого дослідження заактуалізувалося поняття готовності майбутнього вчителя української мови і літератури до викладання стилістики, яке розуміємо як інтегроване особистісне професійно сутнісне

Секція 3 Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти

утворення, що передбачає творче мотиваційно-ціннісне ставлення до викладання стилістики в закладах загальної середньої освіти; знання, вміння й навички зі стилістики української мови; оволодіння теоретичними засадами навчання стилістики; вміння організувати вивчення стилістики на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти різного типу.

На *поглиблювально-накопичувальному етапі* студенти вивчають вибіркові навчальні дисципліни із методики навчання стилістики, відтак поглиблюють і розширюють систему знань, закріплюють уміння й навички з методики навчання стилістики в закладах загальної середньої освіти. Вибіркові (елективні) навчальні дисципліни є доповнювальними до нормативних і мають ураховувати майбутній фах здобувачів вищої освіти. Повинні переважати вибіркові професійно зорієнтовані курси, які допоможуть студентам адаптуватися до сучасних вимог ринку праці й підвищать їх конкурентоспроможність.

Дослідницький етап – набуття науково-дослідницьких умінь із методики навчання стилістики, зокрема написання курсових і дипломних робіт із методики навчання стилістики в закладах загальної середньої освіти, теоретичне узагальнення знань із методики навчання стилістики й апробація методичних гіпотез. Кваліфікаційні (дипломні) роботи з методики навчання стилістики засвідчують рівень засвоєння студентами програмового матеріалу, а також уміння застосовувати його в практичній роботі під час проведення уроків української мови.

На дослідницькому етапі майбутні вчителі-словесники набувають умінь і навичок здійснювати огляд наукових джерел зі стилістики й методики її викладання, а також підручничового й програмного забезпечення стилістики в закладах загальної середньої освіти, висловлювати власні міркування щодо окремих позицій дослідників, розробляти методику проведення наукового дослідження з навчання стилістики на уроках української мови, пропонувати методичні рекомендації з методики вивчення окремих стилістичних понять і

Секція 3 Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти

категорій, готувати систему вправ і плани-конспекти уроків для здійснення експериментального навчання стилістики української мови школярів, підбивати підсумки експериментального навчання стилістики, визначати перспективи подальших досліджень; репрезентувати матеріали власних досліджень на конкурсах наукових робіт студентів, наукових і науково-практичних форумах різних рівнів тощо.

Отже, навчання стилістики майбутніх учителів української мови і літератури є важливим складником неперервної мовної освіти. Стилістична підготовка студентів розпочинається в закладах загальної середньої освіти, продовжується в закладах вищої освіти й поглиблюється у процесі самоосвіти й підвищення кваліфікації учителів-словесників упродовж професійної діяльності.

Список літератури:

1. Методичні рекомендації для розроблення профілів ступеневих програм, включаючи програмні компетентності та програмні результати навчання / пер. з англ. національного експерта з реформування вищої освіти Програми Еразмус+, д-ра техн. наук, проф. Ю. М. Рашкевича. Київ: ТОВ «Поліграф плюс», 2016. 80 с.
2. Попович А. С. Методика навчання стилістики майбутніх учителів української мови і літератури в закладах вищої освіти: монографія. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин Я. І., 2018. 376 с.
3. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 168 с.